

STANOWISKO I POPRAWKI

Koła Poselskiego Polska 2050 w sprawie poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (druki sejmowe nr 867 i 867-A)

TEZY:

Koło Poselskie Polska 2050 wnioskuje o odrzucenie w całości projektu ustawy w jego obecnym kształcie, w szczególności w kształcie uwzględniającym zgłoszoną autopoprawkę. Nie może być zgody na patologię legislacyjną, jaką jest wnoszenie projektu implementującego prawo Unii Europejskiej przez grupę posłów partii rządzącej zamiast Radę Ministrów i dodatkowo „mieszanie” przepisów wdrażających prawo Unii Europejskiej z przepisami wykraczającymi poza ten cel i służącymi realizacji agendy politycznej partii rządzącej. Dlatego Koło Poselskie Polska 2050 wnosi o odrzucenie ustawy w całości.

- **Koło Poselskie Polska 2050 jest przeciwne w szczególności przepisom, które:**
 - Znoszą możliwości wpłacenia poręczenia majątkowego lub naprawy szkody wywołanej przestępstwem przez osoby trzecie (art. 1a, art. 2 pkt 3a projektu);
 - Ograniczają stronom postępowania dostęp do akt zakończonego postępowania przygotowawczego, uzasadniając to możliwością wykorzystania tych akt przeciwko osobie oczyszczonej z zarzutów w przyszłości (art. 2 pkt 1a projektu);
 - Umożliwiają zastosowanie tymczasowego aresztu nawet w przypadku, w którym zatrzymanemu nie przedstawiono skutecznie postanowienia sądu w tym zakresie. Ten przepis można z powodzeniem nazwać *lex Giertych* (art. 2 pkt 3 projektu);
 - Uzależniają, *de facto*, wydanie listu żelaznego w postępowaniu przygotowawczym od woli prokuratora oraz umożliwiają prowadzenie jednoczesnego postępowania w sprawie wydania listu żelaznego oraz tymczasowego aresztowania (art. 2 pkt 4,5 i 7 projektu);
 - Ograniczają skład sądu karnego w sprawach II instancji toczonych w czasie stanu epidemii do jednego sędziego zamiast trzech, co będzie skutkowało obniżeniem standardu prawa do sądu gwarantowanego przez Konstytucję RP i Europejską Konwencję o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (art. 3, 4 i 4a projektu);
 - Wydłużają, z powodu epidemii COVID-19, bieg przedawnienia karalności i wykonania kary w sprawach o przestępstwa i przestępstwa skarbowe (art. 3a i 5 projektu).
- Przepisy implementujące dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/541 z dnia 15 marca 2017 roku w sprawie zwalczania terroryzmu (art. 1, art. 2 pkt 2 projektu ustawy), a także przepisy prowadzące do informatyzacji postępowania sądowego (art. 2 pkt 8 i 9 projektu ustawy) i jego uporządkowania (art. 2 pkt 10) są godne poparcia, jednakże cały projekt jest skonstruowany wadliwie.

WNIOSEK O ODRZUCENIE USTAWY W PIERWSZYM CZYTANIU

Koło Poselskie Polska 2050 wnosi o odrzucenie przedłożonego projektu w pierwszym czytaniu.

UZASADNIENIE

Dobłą praktyką jest, aby projekty mające na celu wykonywanie prawa Unii Europejskiej i dostosowywanie przepisów prawa krajowego do wymogów prawa UE były wnoszone do Sejmu przez Radę Ministrów po przeprowadzeniu w ramach rządu odpowiedniej procedury, która została opisana w Regulaminie pracy Rady Ministrów. W tymże akcie określono bardzo dokładnie, że *Projekt ustawy mającej na celu wdrożenie prawa Unii Europejskiej może zawierać przepisy wykraczające poza ten cel wyłącznie w szczególnie uzasadnionych przypadkach. W takim przypadku organ wnioskujący dołącza do projektu dodatkowo tabelaryczne zestawienie projektowanych przepisów ustawy, które wykraczają poza cel wdrożenia prawa Unii Europejskiej, wraz z wyjaśnieniem niezbędności objęcia ich tym projektem, zwane dalej „odwróconą tabelą zgodności”*. (§ 30 ust. 2). Podobnie systematyka Regulaminu Sejmu (rozdział 5a) wskazuje, że to Rada Ministrów jest podmiotem szczególnie predestynowanym do wnoszenia projektów w tym zakresie.

Niestety w przypadku niniejszego projektu nie dość że „odwróconej tabeli zgodności” nie załączono i już w pierwotnym brzmieniu projektu znalazło się wiele przepisów niezwiązanych z wykonywaniem Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/541 z dnia 15 marca 2017 roku w sprawie zwalczania terroryzmu, to dodatkowo wniesiono do niego autopoprawkę zawierającą liczne przepisy z zakresu prawa karnego materialnego i procesowego. **Jest to szereg przepisów realizujących polityczną agendę rządu: osłabiających pozycję zarówno pokrzywdzonego jak i podejrzanego/oskarżonego w postępowaniu karnym, wzmacniających kompetencje prokuratora, obniżających gwarantowany konstytucyjny standard prawa do sądu. Te przepisy są szkodliwe i nie do zaakceptowania w demokratycznym państwie prawa.**

Ustawa nie zawiera również Oceny Skutków Regulacji ani nie była poddawana konsultacjom społecznym. Samorządy zawodowe radców prawnych i samorząd adwokacki, jak również prof. Teresa Gardocka w nadesłanych opiniach bardzo krytycznie oceniają dużą część jej zapisów.

Z tych względów należy odrzucić projekt ustawy w całości. Następnie Rada Ministrów powinna wnieść stosowny projekt ustawy ograniczony tylko i wyłącznie do wdrożenia przepisów dyrektywy w sprawie zwalczania terroryzmu.

POPRAWKI

W razie gdyby nie został uwzględniony wniosek o odrzucenie projektu ustawy w całości, Koło Poselskie Polska 2050 składa następujące poprawki:

POPRAWKA 1

Skreśla się art. 1a.

UZASADNIENIE

Dotychczas art. 57 kodeksu wykroczeń za wykroczenie uznawał wyłącznie organizację lub przeprowadzenie zbiórki ofiar na uiszczenie grzywny lub też uiszczenie grzywny za skazanego lub ofiarowanie mu pieniędzy za ten cel. Art. 1a projektu ustawy rozszerza katalog czynów uznawanych za wykroczenie przez tenże artykuł również o *organizowanie lub przeprowadzanie zbiórek na uiszczenie świadczenia pieniężnego, równowartości pieniężnej przepadku przedmiotów, równoważności pieniężnej przepadku korzyści majątkowej, naprawienia szkody, nawiązki, poręczenia majątkowego lub zabezpieczenia majątkowego* bądź też uiszczenie tych świadczeń za skazanego lub ofiarowanie mu pieniędzy na ten cel.

O ile należy się zgodzić, że grzywna, która jest karą wymierzoną za przestępstwo płaconą na rzecz skarbu państwa, powinna być płacona bezpośrednio przez sprawcę przestępstwa, o tyle nie sposób zgodzić się, że taka sama logika powinna stać za uiszczeniem świadczenia pieniężnego, naprawienia szkody, nawiązki, czy poręczenia majątkowego. **Należy wskazać, że tego typu rozwiązania mogą znacząco osłabiać szanse osób ubogich na opłacenie poręczenia majątkowego. Mogą także zmniejszyć egzekwowalność instytucji naprawienia szkody pokrzywdzonemu – może dojść bowiem do sytuacji, w której skazany nie będzie dysponował środkami, aby szkodę naprawić. Przepis jest więc szkodliwy, bo prowadzi do osłabienia zarówno pozycji procesowej podejrzanego/oskarżonego, jak i pokrzywdzonego.**

POPRAWKA 2

W art. 2 skreśla się pkt 1.

UZASADNIENIE

Zdaniem Koła Poselskiego Polska 2050 nie ma potrzeby zmiany dotychczasowej regulacji dostępu do akt postępowania przygotowawczego w czasie jego trwania i po jego zakończeniu. Ogólna zasada udostępniania akt stronom, jeśli nie zachodzi potrzeba zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania lub ochrony ważnego interesu państwa, jest wystarczająca. Nie ma potrzeby stwierdzania, że do zakońzonego postępowania będzie się ją

stosować „odpowiednio”. Treść tego sformułowania jest niedookreślona, co należy ocenić negatywnie, biorąc pod uwagę zasadę określoności prawa karnego, która ma charakter gwarancyjny.

Słusznie zauważyła prof. Teresa Gardocka w swojej opinii dla Biura Analiz Sejmowych, że takie sformułowanie może stawiać pod znakiem zapytania fakt, czy formalne zakończenie postępowania karnego jest równoznaczne z jego merytorycznym zakończeniem i rzeczywistym uwolnieniem od zarzutów. W uzasadnieniu do projektu zaproponowano takie właśnie rozwiązanie, które jest niedopuszczalne w demokratycznym państwie prawa.

POPRAWKA 3

W art. 2 skreśla się pkt 3.

UZASADNIENIE

Proponowane rozwiązanie śmiało można nazwać, zgodnie z opinią prof. Gardockiej *lex Giertych*. Ma ono na celu umożliwienie zastosowania swoistej „fikcji doręczenia” podejrzanemu postanowienia sądu o tymczasowym aresztowaniu, jeżeli odmawia on jego przyjęcia lub gdy jego odbiór jest niemożliwy. W uzasadnieniu do projektu czytamy, że *Postulowane uzupełnienie tego przepisu usunie lukę normatywną w postaci braku regulacji jednoznacznie wskazującej sposób postępowania w celu spełnienia wymogu doręczenia zatrzymanemu postanowienia o zastosowaniu tego środka przed upływem 24 godzin od przekazania go do dyspozycji sądu w przypadku **obiektywnej lub pozorowanej niemożności odbioru** tego postanowienia przez zatrzymanego, w stosunku do którego ogłoszono decyzję o zastosowaniu tymczasowego aresztowania*. Słusznie prof. Gardocka twierdzi, że *treść tę należy czytać tak: obiektywna niemożność odbioru postanowienia to sytuacja, gdy podejrzany nie jest przytomny, a pozorowana – gdy udaje nieprzytomnego*. Zdaniem Koła Poselskiego Polska 2050 proponowana treść przepisu narusza art. 41 ust. 3 Konstytucji, który stanowi wprost, że: *Zatrzymanego należy zwolnić, jeżeli w ciągu 24 godzin od przekazania do dyspozycji sądu nie zostanie mu doręczone postanowienie sądu o tymczasowym aresztowaniu wraz z przedstawionymi zarzutami*. Obawiamy się, że uchwalenie przepisu w tym brzmieniu będzie prowadziło do poważnych nadużyć ze strony organów ścigania podporządkowanych woli politycznej rządzących.

POPRAWKA 4

W art. 2 skreśla się pkt 3a.

UZASADNIENIE

Uniemożliwienie pokrywania kosztów poręczenia majątkowego z przysporzenia na rzecz oskarżonego albo innej osoby składającej poręczenie dokonane na ten cel będzie prowadziło do jeszcze większych niż obecnie faktycznych nierówności z korzystania z tej istotnej instytucji prawno-procesowej. **Mówiąc wprost – bogatszych oskarżonych będzie stać na wplątę poręczenia, a uboższych – nie.**

POPRAWKA 5

W art. 2 skreśla się pkt 4.

UZASADNIENIE

Omawiany przepis zdecydowanie zwiększa uprawnienia w procedurze wydania listu żelaznego, zarazem pomniejszając rolę sądu. Uzależnia on wydanie postanowienia sądu o wydaniu listu żelaznego od wniosku lub zgody prokuratora. **Taka regulacja wkracza zbyt głęboko w zasadę niezawisłości sędziowskiej.** Zwłaszcza w kontekście skrajnego upolitycznienia prokuratury, z którym mamy do czynienia w ostatnim czasie, nie sposób zgodzić się na takie rozwiązanie.

POPRAWKA 6

W art. 2 skreśla się pkt 5 i w konsekwencji art. 4.

UZASADNIENIE

Analogicznie jak w przypadku poprzedniej poprawki – omawiany przepis zdecydowanie nazbyt zwiększa uprawnienia prokuratora kosztem sądu, uzależniając odwołanie listu żelaznego od zgody prokuratora. Taka regulacja wkracza zbyt głęboko w zasadę niezawisłości sędziowskiej.

POPRAWKA 7

W art. 2 skreśla się pkt 7.

UZASADNIENIE

Za opinią prof. Gardockiej należy wskazać, że *dodanie art. 284a będzie miało taki skutek, że w stosunku do tej samej osoby (podejrzanego lub oskarżonego) będą toczyły się dwa wykluczające się co do rozstrzygnięć postępowania: o wydanie listu żelaznego z wniosku tej osoby oraz o zastosowanie tymczasowego aresztowania z wniosku prokuratora. Skutkiem wydania postanowienia o zastosowaniu tymczasowego aresztowania będzie można rozesłać za osobą list gończy (rozdział 29) lub wszcząć procedurę prowadzącą do sprowadzenia osoby trybem europejskiego nakazu aresztowania (rozdział 65c). Postępowania te będą prowadziły różne sądy (list żelazny należy do właściwości sądu okręgowego, zaś tymczasowe aresztowanie w zasadzie do sądu rejonowego). Dopiero prawomocne postanowienie o wydaniu listu żelaznego (projekt daje prokuratorowi możliwość zaskarżenia postanowienia sądu I instancji – zob. proponowaną zmianę art. 284 § 2) uchyli wykonalność postanowienia ^[L]_[SEP]o zastosowaniu tymczasowego aresztowania, które nawet w przypadku jego zaskarżenia jest od razu wykonalne (zob. nowa treść § 4 art. 281).*

Dodanie tego artykułu zwiększy więc chaos w wymiarze sprawiedliwości, co należy uznać za niecelowe.

POPRAWKA 8

Skreśla się art. 3, a w konsekwencji skreśla się art. 4a.

UZASADNIENIE

Ograniczenie składu sądu w sprawach apelacyjnych o przestępstwa zagrożone karą do 5 lat pozbawienia wolności z trzech do jednego sędziego, powołując się na zagrożenie epidemiczne sędziów, wydaje się drastycznym ograniczeniem standardu prawa do sądu określonego w art. 45 Konstytucji RP i art. 6 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności. Podawanie jako przyczyny tego ograniczenia sytuacji epidemicznej w tym względzie wydaje się absurdalne. Nie podano żadnych wiarygodnych danych wskazujących na to, że sądy są miejscem rozprzestrzeniania się koronawirusa. Nie powołano się także na żadne postulaty środowiska sędziowskiego w tym względzie. Przeciwnie, sądy po początkowym okresie „zamrożenia” wiosną 2020 roku funkcjonują obecnie sprawnie w reżimie sanitarnym. Nie ma natomiast wątpliwości, że ograniczenie składu sądu w karnych sprawach odwoławczych odbędzie się ze szkodą dla wnikliwego rozpatrzenia sprawy. Jeśli ma być to przyczynek do „odciążania” sądownictwa, to należy uznać, że wnioskodawcy „zabierają się” do problemu od złej strony. Sprawy karne zagrożone karą do 5 lat to m.in. przestępstwo urzędnicze (art. 231 k.k.), przemoc na tle narodowościowym (art. 119 k.k.), narażenie na niebezpieczeństwo utraty życia (art. 160). Tego typu poważne sprawy powinny być rozstrzygane w więcej niż jednoosobowym składzie sędziowskim.

POPRAWKA 9

Skreśla się art. 3a, a w konsekwencji skreśla się art. 5.

UZASADNIENIE

Zaistnienie stanu epidemii nie zwalnia organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości z normalnego funkcjonowania, stąd niecelowe jest aby pod jego pretekstem wydłużać przedawnienia przestępstw. Można odnieść wrażenie, że problem by nie istniał gdyby policja i prokuratura, a za nimi, z konieczności, sądy, nie były tak zaabsorbowane w ostatnim czasie ściganiem uczestników pokojowych manifestacji. Wnioskodawcy nie przedłożyli żadnych wiarygodnych danych potwierdzających konieczność dokonywania daleko idącej ingerencji w prawa i wolności obywatelskie

Zaistnienie stanu epidemii nie zwalnia organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości z normalnego funkcjonowania, stąd niecelowe jest, aby pod jego pretekstem wydłużać przedawnienia przestępstw. Można odnieść wrażenie, że problem by nie istniał, gdyby policja i prokuratura, a za nimi, z konieczności, sądy, nie były tak zaabsorbowane w ostatnim czasie ściganiem uczestników pokojowych manifestacji. Również

gospodarowanie zasobami kadrowymi ludzkimi prokuratury i sądownictwa pozostawia w ostatnim czasie wiele do życzenia, czego najlepszym przykładem jest delegowanie z dnia na dzień prokuratorów do służby w miejscu oddalonym o kilkaset kilometrów od miejsca zamieszkania, co skutkuje opóźnieniami w prowadzonych przez nich dotychczas śledztwach. Podobnie np. bezprawne zawieszenie w pełnionych obowiązkach sędziego Igora Tulei przez tzw. Izbę Dyscyplinarną doprowadziło do konieczności rozpatrzenia od początku kilkuset spraw sądowych, w tym poważnych spraw karnych. Wnioskodawcy nie przedłożyli żadnych wiarygodnych danych potwierdzających konieczność dokonywania daleko idącej ingerencji w prawa i wolności obywatelskie.